

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020); atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem””

COM(2010) 636 galīgā redakcija

(2011/C 376/15)

Ziņotājs: **VARDAKASTANIS kgs**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2011. gada 13. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020); atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem””

COM(2010) 636 galīgā redakcija.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 31. augustā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 474. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 21. un 22. septembrī (2011. gada 21. septembra sēdē), ar 151 balsīm par un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā (2010–2020) (turpmāk — stratēģija) kā aktīvu politikas instrumentu ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām (turpmāk — ANO konvencija) īstenošanai un no šīs konvencijas izrietošo saistību īstenošanai. Ar šo stratēģiju ES oficiāli atzīst ANO konvencijas juridiski saistošo statusu. EESK aicina Eiropas Savienību veikt nākamo soli, kas ir vienlīdz svarīgs, proti, ratificēt fakultatīvo protokolu un nodrošināt, lai minētā konvencija tiktu ņemta vērā spēkā esošajos un turpmākajos sekundārajos tiesību aktos. EESK uzskata, ka ANO Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām nodrošina skaidrus pamatprincipus, kas ļauj personām ar invaliditāti sniegt ieguldījumu sava potenciāla realizēšanā, ar nosacījumu, ka tiek garantēta līdzdalība un iesaistīšana.

1.2 EESK ierosina saistīt Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā īstenošanu ar stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanu. Dalībvalstīm valsts reformu programmās būtu jāiekļauj konkrēti mērķi personām ar invaliditāti, lai noteiktu viņu nabadzības, nodarbinātības un izglītības līmeni.

1.3 EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu direktīvai par diskriminācijas izskaušanu⁽¹⁾, kas balstīta uz LESD 19. pantu⁽²⁾. Ar nosacījumu, ka panti par invaliditātes piešķiršanu

tiek grozīti tā, lai tie būtu saskaņā ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, Komiteja aicina dalībvalstis un Eiropas Parlamentu pieņemt stingrus un piemērotus ES tiesību aktus, ar ko personu ar invaliditāti tiesību aizsardzība tiktu attiecināta arī uz citām jomām, ne tikai uz nodarbinātību.

1.4 EESK uzsver pievienoto vērtību, ko sniedz konsultēšanās ar personu ar invaliditāti organizācijām un to aktīva iesaistīšana, izstrādājot un īstenojot tiesību aktus un politiku saskaņā ar ANO konvencijas 4. panta 3. punktu un Līguma par Eiropas Savienību 11. pantu. Arī sociālajiem partneriem var būt svarīga nozīme, un viņiem sarunās būtu vairāk jāņem vērā ar invaliditāti saistīti apsvērumi. EESK aicina īstenot Pamatnolīgumu par iekļaujošu darba tirgu un aicina dalībvalstis pieņemt īpašus finanšu pasākumus, lai veicinātu kolektīvas sarunas par invaliditātes jautājumiem. Komiteja norāda, ka nodarbinātības politikā, kas vērsta uz personām ar invaliditāti, galvenā uzmanība jāpievērš kopējai darba un dzīves situācijai (*life streaming*) un it sevišķi mūžizglītībai, pieņemšanai darbā, nodarbinātības stabilitātei un atkārtotai pieņemšanai darbā, vienlaikus turpinot tiesību aktu par valsts atbalstu pozitīvu piemērošanu. Komiteja arī atzinīgi vērtē un mudina arodbiedrības un apvienības turpināt īstenot tādas kopīgas pasākumus kā, piemēram, Eiropas Arodbiedrību konfederācijas un Eiropas Attīstības fonda kopīgā konference.

1.5 EESK uzskata, ka Eiropu bez šķēršļiem iespējams izveidot, pieņemot Eiropas Pieejamības aktu, proti, stingru un saistošu tiesību aktu, kas nodrošinātu personām ar invaliditāti viņu tiesības uz brīvu pārvietošanos un piekļuvi precēm, pakalpojumiem un apbūvētajai videi. Gan Eiropas, gan valstu līmenī ir jāapzina piemēroti un efektīvi īstenošanas un pārraudzības mehānismi.

⁽¹⁾ COM(2008) 426 galīgā redakcija.

⁽²⁾ LESD: Līgums par Eiropas Savienības darbību. 19. panta 1. punkts: “Neskarot pārējos Līgumu noteikumus un nepārsniedzot pilnvaras, ko Savienībai piešķir Līgumi, Padome saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru, saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, ar vienprātīgu lēmumu var paredzēt attiecīgus pasākumus, lai cīnītos pret diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.”

1.6 Pieejamības vispārēja nodrošināšana uzlabos ES konkurētspēju un ekonomikas atveseļošanu, radot jaunus tirgus palīdzekļiem un palīdzības pakalpojumiem un jaunas darba vietas. EESK atzinīgi vērtē stratēģijā pausto ierosinājumu līdz 2015. gadam nodrošināt pilnīgu piekļūstamību valsts sektora tīmekļa vietnēm un tīmekļa vietnēm, kas iedzīvotājiem sniedz pamatpakalpojumus.

1.7 EESK uzskata, ka Eiropas mobilitātes karte būtu konkrēts un efektīvs instruments pārvietošanās brīvības veicināšanai personām ar invaliditāti, sniedzot tām iespēju piekļūt pakalpojumiem Eiropas Savienībā. Pēc stratēģijas īstenošanas visās dalībvalstīs būtu jāievieš Eiropas mobilitātes karte.

1.8 EESK aicina ES politiku izstrādē ievērot cilvēka cieņu un vienlīdzību. Komiteja aicina visā sabiedrībā, tostarp arī ģimenes līmenī, veicināt informētību par personām ar invaliditāti, proti, saistībā ar to tiesību un cieņas ievērošanu, kā arī lai cīnītos ar pastāvošajiem stereotipiem, ko attiecina uz personām ar invaliditāti, piemēram, nodarbinātības, izglītības un citās jomās. EESK tic, ka ES rīcība var sniegt pievienoto vērtību un palīdzēt pārvarēt nevienlīdzīgo situāciju, kādā atšķirīgās dalībvalstīs atrodas personas ar invaliditāti, piemēram, aicinot visus plašsaziņas līdzekļus veicināt informētību par personu ar invaliditāti spējām un ieguldījumu. EESK iesaka izstrādāt invaliditātes rādītājus, lai visās cilvēka dzīves jomās iegūtu atbilstīgus datus un apzinātu to iedzīvotāju skaitu, kuriem ir invaliditāte, nolūkā īstenot stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus, proti, samazināt priekšlaicīgi skolas pametušo iedzīvotāju skaitu, nabadzību un bezdarbu.

1.9 EESK uzskata, ka ir jāizveido Eiropas Invaliditātes jautājumu komiteja, kas nodrošinātu Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā strukturētu pārvaldību, kā arī spēcīgāku un efektīvāku mehānismu, lai saskaņā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 33. panta 1. punktu koordinētu un uzraudzītu minētās konvencijas īstenošanu Eiropas un valstu līmenī. Arī EESK pastāvīgi veiks novērtējumu par šīs konvencijas īstenošanu.

1.10 EESK pauž nožēlu par finanšu krīzes negatīvo ietekmi uz personu ar invaliditāti dzīves kvalitāti un viņu iespējām īstenot savas tiesības. Komiteja aicina krīzes laikā sniegt atbalstu personām ar invaliditāti un taupības pasākumu ietvaros nesamazināt sociālos izdevumus. Šai nolūkā, kā arī lai finansētu Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā un ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanu, jāizmanto Eiropas struktūrfondi un citi finanšu instrumenti. Ir nepieciešami arī papildu mehānismi, piemēram, struktūrfondu ietvaros — finansējuma tiešā piešķiršana (garantija, ka fondi, kas piešķirti konkrētiem mērķiem, netiek izmantoti citos nolūkos) pasākumiem, kas vērsti uz personām ar invaliditāti vai citām mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām. Turpmākajai kohēzijas politikai jāatbilst ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām. Efektīvi jāīsteno šobrīd spēkā esošās regulas 16. pants.

1.11 EESK apstiprina, ka visiem iedzīvotājiem — tostarp personām ar psihosociālu invaliditāti, personām, kurām nepieciešams intensīva palīdzība, bērniem un sievietēm ar invaliditāti — ir pilnīgas tiesības uz visām cilvēktiesībām un pamatbrīvībām

tādā pašā mērā kā citiem iedzīvotājiem. Komiteja atzīst un veicina tiesības uz neatkarīgu dzīvi un uzsver, ka ir jāveicina pāreja no aprūpes valsts aprūpes iestādēs uz aprūpi tuvāk dzīvesvietai.

1.12 EESK iesaka nākamajā daudzgadu finanšu shēmā (2014–2020) atzīt Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā un ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām juridisko statusu Eiropas Savienībā un paredzēt finansējumu minēto dokumentu integrēšanai un īstenošanai. Daudzgadu finanšu shēmā ir jākalpo vispārējiem mērķiem, proti, pamattiesību veicināšanai un personu ar invaliditāti iekļaušanai, un jāsniedz ieguldījums diskriminācijas novēršanas un pieejamības sekmēšanā.

2. Ievads

2.1 Eiropas Komisijas 2010. gada novembrī pieņemtais paziņojums ir pamatinstruments politikai attiecībā uz personām ar invaliditāti. Eiropas stratēģijā invaliditātes jomā apzinātas astoņas galvenās jomas: pieejamība, līdzdalība, vienlīdzība, nodarbinātība, izglītība un apmācība, sociālā aizsardzība, veselība un pasākumi ārējās darbības jomā. Katrā jomā 2010.–2015. gadam ir paredzēti galvenie pasākumi, pēc kuru īstenošanas tiks izstrādātas jaunas iniciatīvas un stratēģija tiks pārskatīta. Stratēģijas mērķis ir veicināt ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanu un noteikt mehānismus šīs konvencijas īstenošanai ES politikā, tostarp ES iestāžu darbā. Stratēģijā paskaidrots, kā nepieciešams atbalstīt finansējuma sniegšanu, pētniecību, izpratnes veicināšanu, statistiku un datu vākšanu. Paziņojumu papildina divi svarīgi dokumenti: saraksts ar konkrētiem pasākumiem, kas plānoti 2010.–2015. gadā ⁽³⁾, un darba dokuments ⁽⁴⁾, kurā stratēģija izklāstīta saistībā ar ANO konvenciju.

2.2 EESK aicina efektīvi īstenot ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām, pārskatot un pilnveidojot ES tiesību aktus.

2.3 EESK uzskata, ka ES politikai ir jāatspoguļo uzskatu sistēmas maiņa, ko ierosināja ANO konvencija, proti, pāreja no medicīniska skatījuma uz cilvēktiesību perspektīvu, un Komiteja arī pati apņemas invaliditātes jomā piemērot sociālā modeļa pieeju.

2.4 EESK iesaka pārņemt ANO konvencijā izmantoto definīciju, nosakot, ka personas ar invaliditāti ir personas, kurām ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu orgānu traucējumi, kas mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var apgrūtināt minēto personu pilnvērtīgu un efektīvu līdzdalību sabiedrības dzīvē vienlīdzīgi ar pārējiem ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ SEC(2010) 1324 galīgā redakcija.

⁽⁴⁾ SEC(2010) 1323 galīgā redakcija.

⁽⁵⁾ ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 1. pants — <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=261>.

2.5 EESK stingri uzskata, ka katram cilvēkam ir tiesības uz dzīvību un uzsver, ka uz personām ar invaliditāti minētās tiesības attiecas tādā pat mērā, kā uz visiem pārējiem.

2.6 EESK nosoda sarežģītos apstākļus, kādos atrodas personas ar invaliditāti, kuras ir pakļautas daudzveidīgai diskriminācijai viņu dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes ģenētisko iezīmju, valodas, reliģijas vai pasaules uzskata, politiskās vai cita veida pārliecības, piederības mazākumtautībai, īpašuma, izcelšanās, vecuma, seksuālās orientācijas vai jebkāda cita statusa dēļ.

2.7 EESK atzīst, ka personas ar invaliditāti veido aptuveni 16 % no visiem ES iedzīvotājiem, proti, 80 miljonus. Personas ar invaliditāti veido arī vienu sesto daļu no ES strādājošajiem, un 75 % personu, kam būtu nepieciešams intensīvs atbalsts, nav darba iespēju. 38 % personu ar invaliditāti vecumā no 16 līdz 34 gadiem pelna par 36 % mazāk nekā personas bez invaliditātes⁽⁶⁾.

2.8 EESK atkārtoti apstiprina apņemšanos veicināt personu ar invaliditāti vienlīdzību un iekļaušanu, kā norādīts iepriekšējos atzinumos⁽⁷⁾, īstenojot Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā, ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām un ES ārējās darbības.

2.9 EESK aicina īstenot efektīvus pasākumus, lai cīnītos ar priekšlaicīgu skolas pamešanu, ņemot vērā, ka varbūtība, ka personas ar invaliditāti iegūs augstāko izglītību, ir divreiz mazāka nekā personām bez invaliditātes.

2.10 EESK aicina pārskatīt direktīvu 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, lai saskaņotu to ar ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām. Patiesībā atbilstīgi minētajai konvencijai atteikšanās veikt pienācīgus pasākumus direktīvas piemērošanā un transponēšanā valsts tiesību aktos uzskatāma par diskriminācijas veidu. EESK aicina dalībvalstis pareizi īstenot direktīvu un Eiropas Komisiju pienācīgi uzraudzīt tās piemērošanu.

2.11 EESK atbalsta struktūrfondu izmantošanu, lai panāktu ekonomikas atveseļošanu un veicinātu sociālo kohēziju⁽⁸⁾. Turpmāk, izstrādājot noteikumus, tajos kā horizontāli principi jāiekļauj nediskriminācijas un pieejamības principi un jāatzīst pievienotā vērtība, ko katrā procesa posmā (izstrāde, īstenošana, pārvaldība, novērtēšana un uzraudzība) sniedz personu ar invaliditāti organizāciju piedalīšanās. Nediskriminācijas un pieejamības principi noteikumos ir jānostiprina kā kritēriji. Šobrīd spēkā esošās regulas 16. pants ir jāstiprina un Eiropas Komisijai un dalībvalstīm ir jānodrošina tā īstenošana un piemērošana.

2.12 Jāizskata arī atbilstoši finansiālā atbalsta mehānismi⁽⁹⁾, piemēram, tieša finansējuma piešķiršana (garantējot, ka fondi, kas piešķirti konkrētiem mērķiem, netiek izmantoti citos

nolūkos) pasākumiem, kas vērsti uz personām ar invaliditāti⁽¹⁰⁾, un citām mazāk aizsargātām grupām, lai kohēzijas politiku koncentrētu uz attiecīgajām prioritātēm⁽¹¹⁾. EESK jau iepriekš ir ierosinājis vērst fondu līdzekļus uz konkrētiem mērķiem, kas saistīti ar sociālo iekļaušanu⁽¹²⁾. Turklāt, lai nodrošinātu atbalstu, kas nepieciešams to principu īstenošanai, kuri noteikti ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām un Eiropas stratēģijā invaliditātes jomā, kā izdevumu kategorija jāparedz arī personu ar invaliditāti sociālā iekļaušana.

2.13 EESK apstiprina, ka bērniem ar invaliditāti jānodrošina visas cilvēktiesības un pamatbrīvības tādā pašā mērā kā pārējiem bērniem, un atsaucas uz Konvenciju par bērna tiesībām un no tās izrietošajiem pienākumiem.

2.14 EESK aicina īstenot pāreju no aprūpes valsts aprūpes iestādēs uz aprūpi tuvāk dzīvesvietai, lai tiktu ievērotas personu ar invaliditāti tiesības dzīvot neatkarīgi. ES fondi nav jāizmanto aprūpes iestāžu būvniecībai vai atjaunošanai, bet gan lai finansētu pārejas procesu no aprūpes valsts aprūpes iestādēs uz aprūpi tuvāk dzīvesvietai, tostarp, lai pārveidotu iestādes par dzīvesvietai tuvāku pakalpojumu sniedzējām. Komiteja uzsver, ka ir svarīgi veicināt pienācīgu dzīves standartu un aktīvas vecumdienas.

3. Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā (2010–2020) novērtējums

3.1 EESK uzskata, ka Eiropas stratēģija invaliditātes jomā daļēji atspoguļo ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām izvirzītos mērķus un ka minētās stratēģijas darbības jomas ir atbilstošas un tās būtu jāstiprina, ievērojot minēto ANO konvenciju.

3.2 EESK pauž nožēlu par to, ka Eiropas stratēģijā invaliditātes jomā kā pārnozaru jautājums nav iekļauta dzimumu vienlīdzība. Komiteja aicina sadalīt ar invaliditāti saistītos datus pa dzimumiem, un dzimumu statistikā iekļaut arī datus par sievietēm ar invaliditāti. EESK iesaka ar invaliditāti saistīto ES finanšu instrumentu budžeta plānošanā ievērot dzimumu līdztiesības principu. Īstenojot Eiropas stratēģiju invaliditātes jomā, jāgarantē dzimumu līdztiesības principa iekļaušana.

3.3 EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas stratēģijā invaliditātes jomā pievērsta uzmanību ar invaliditāti saistīto datu trūkuma problēmai, un aicina izstrādāt rādītājus, lai varētu novērtēt personu ar invaliditāti nodarbinātības un nabadzības līmeni, kā arī viņu piekļuvi izglītībai.

3.4 Komiteja atzīst, ka Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā sadaļā "Veselība" aplūkots profilakses jautājums ir ļoti svarīgs, taču norāda, ka stratēģija būtu vairāk jāvērs uz to, lai stiprinātu personu ar invaliditāti tiesības, nevis tās apvienotu ar profilakses aspektu.

⁽⁶⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>.

⁽⁷⁾ OV C 354, 28.12.2010., 8.-15. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 132, 03.05.2011., 8.-14. lpp.

⁽⁹⁾ Sk. turpat.

⁽¹⁰⁾ COM(2010) 636 galīgā redakcija.

⁽¹¹⁾ OV C 234, 22.09.2005., 27.-31. lpp., OV C 162, 25.06.2008., 92.-95. lpp., OV C 354, 28.12.2010., 8.-15. lpp., COM(2010) 636 galīgā redakcija.

⁽¹²⁾ OV C 120, 16.05.2008., 73.-81. lpp., § 4.5.2.

3.5 EESK atzinīgi vērtē to, ka stratēģijā ievērojama uzmanība pievērsta pieejamības principam un tā pozitīvajai ietekmei uz sabiedrību (proti, vecāka gadagājuma cilvēkiem un personām ar kustību traucējumiem). Uzņēmumi, kuri ir pieejami, piesaistīs vairāk klientu (15 % no patērētājiem). Jauni produkti rada jaunus tirgus un ir ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes pamatā⁽¹³⁾. EESK atsaucas uz ES Padomes rezolūciju, proti, "pieejamība ir tādas sabiedrības patiens stūrakmens, kura nevienam neatstumj un kura tiecas novērst diskrimināciju"⁽¹⁴⁾.

3.6 EESK atbalsta struktūrfondu izmantošanu, lai nodrošinātu atbilstošus finanšu līdzekļus Eiropas stratēģijai invaliditātes jomā. Komiteja jo īpaši iesaka efektīvāk izmantot Eiropas Sociālo fondu, lai veicinātu integrāciju darba tirgū, un Eiropas Reģionālās attīstības fondu, lai Eiropā nodrošinātu augstu pieejamības līmeni.

3.7 EESK uzskata, ka Eiropas stratēģijai invaliditātes jomā jāturpina sekmēt neatkarīgas dzīvošanas iespējas personām ar invaliditāti, izmantojot aprūpi tuvāk dzīvesvietai un atteikšanos no valsts aprūpes iestādēm. ES fondu līdzekļi jāiegulda, lai veicinātu dzīvesvietai tuvāku aprūpi un nodrošinātu šai aprūpei pienācīgu līmeni.

3.8 EESK norāda⁽¹⁵⁾, ka aktīva iekļaušana ir jāsaista ar darba tirgu, un tai ir jānodrošina atbilstošs ienākumu līmenis un augstas kvalitātes sociālo pakalpojumu pieejamība, tādējādi ļaujot uzlabot dzīves apstākļus arī tiem cilvēkiem, kuri neatrodas darba tirgū⁽¹⁵⁾.

3.9 EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai kā pasaulē lielākā ārējā atbalsta sniedzējai ar savu rīcību būtu jārada piemērs un jāveicina ar invaliditāti saistīto jautājumu iekļaušana visās sadarbības darba jomās.

3.10 EESK veicina iekļaujošu vienoto tirgu un aicina noteikt par obligātu pienākumu publiskā iepirkuma procedūrā apsvērt sociālos aspektus (it sevišķi pieejamības veicināšanu), pieņemot tālejošu un juridiski saistošu Eiropas Pieejamības aktu un veicinot nodarbinātību, nediskrimināciju un sociālo pakalpojumu kvalitāti. Komiteja atzinīgi vērtē Eiropas standartizācijas mandātu Nr. 473⁽¹⁶⁾ un aicina noteikt obligātus pieejamības standartus, kas — sekojot ASV tiesību aktu pieejamības jomā⁽¹⁷⁾ piemēram — atbalstītu tiesību aktus publiskā iepirkuma jomā. EESK atzīst iestāžu, nozaru un pilsoniskās

sabiedrības dialoga nozīmi šādu standartu noteikšanā⁽¹⁸⁾. Tomēr, ņemot vērā tā ierobežotās sekmes praksē, nākotnē ir nepieciešams juridiski saistošs un labāk strukturēts mehānisms.

3.11 EESK mudina Eiropas Parlamentu, Eiropadomi un Reģionu komiteju izvirzīt tālejošus mērķus personu ar invaliditāti aizsardzības jomā un nodrošināt pienācīgu ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanu Eiropas Savienībā.

4. Īstenošana un pārvaldība

4.1 EESK aicina īstenot strukturētu stratēģijas pārvaldību ar Eiropas Invaliditātes jautājumu komitejas starpniecību, kas konkrēti stiprina pastāvošo augsta līmeņa darba grupu invaliditātes jomā un darbojas kā koordinācijas mehānisms ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanai un uzraudzībai atbilstoši minētās konvencijas 33. panta 1. punktam.

4.2 EESK uzskata, ka ir jāveido valstu invaliditātes jautājumu komitejas, lai valstu līmenī nodrošinātu Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā un ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām koordinēšanu. Valsts līmeņa komitejām būtu jānodrošina personu ar invaliditāti organizāciju iesaistīšana koordinēšanas procesā un jāuztur sakari ar valstu kontaktpunktiem un attiecīgajiem Eiropas līmeņa dalībniekiem.

4.3 EESK uzskata, ka ir jānodrošina, lai Eiropas Invaliditātes jautājumu komitejas sastāvā būtu personu ar invaliditāti pārstāvji un notiktu konsultācijas ar EESK un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām un personu ar invaliditāti organizācijām.

4.4 EESK aicina uzņemties vadošo lomu un veicināt ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām kā pirmo starptautisko nolikumu cilvēktiesību jomā, ko ES ir ratificējusi. Komiteja atbalsta Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā un ANO Konvencijas īstenošanu ES iekšienē. Komiteja arī veicinās informētību, rīkojot pasākumus, piemēram, augsta līmeņa konferenci sadarbībā ar citām ES iestādēm un personu ar invaliditāti pārstāvju organizācijām.

4.5 EESK aicina pienācīgi ņemt vērā konvencijas 33. panta 1. un 2. punktu, kas būtu jāīsteno bez liekas kavēšanās un sadarbībā ar personu ar invaliditāti pārstāvju organizācijām. EESK uzsver, ka ir svarīgi, lai šis būtiskais aspekts būtu tiešā Komisijas ģenerālsekretāra atbildībā, un ka ir jānodrošina uzraudzības mehānisma pilnīga neatkarība un plurālisms.

4.6 EESK atgādina par pienākumu iesaistīt personas ar invaliditāti un viņu pārstāvju organizācijas ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām, tostarp Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā īstenošanā un uzraudzībā atbilstīgi Līguma par Eiropas Savienību 11. pantam.

⁽¹³⁾ OV C 354, 28.12.2010., 8.-15. lpp.

⁽¹⁴⁾ Padomes rezolūcija 2008/C 75/01.

⁽¹⁵⁾ EUROFOUND.

⁽¹⁶⁾ M/473 —standartizācijas mandāts Eiropas Standartizācijas komitejai (CEN), Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komitejai (CENELEC) un Eiropas Elektrosakaru standartizācijas institūtam (ETSI), lai attiecīgajās standartizācijas iniciatīvās ņemtu vērā konceptu "dizains visiem".

⁽¹⁷⁾ OV C 354, 28.12.2010., 8–15. lpp. Likums "The Americans with Disabilities Act" (ADA) ir juridiskais pamats, ar ko aizliedz diskrimināciju pret personām ar invaliditāti nodarbinātības jomā, transportā, sabiedriskos mājokļos, saziņā un valsts pārvaldes darbībā. ADA arī nosaka prasības telekomunikācijas dienestu pakalpojumiem.

⁽¹⁸⁾ Sk. mandātā Nr. 376 un Nr. 420 jau īstenotos standartus, kā arī saiti:
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

4.7 EESK uzskata, ka ir svarīgi uzraudzīt stratēģijā paredzēto valstu līmeņa pasākumu īstenošanu, kas izvirzīti līdz 2015. gadam, dalībvalstīm par pienākumu nosakot progresu ziņojumu iesniegšanu. Eiropas Komisijai savukārt būtu jāziņo par sasniegumiem Eiropas līmenī. Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā īstenošana jāsaista ar stratēģijas "Eiropa 2020" īstenošanu. Dalībvalstīm valsts reformu programmās būtu jāiekļauj konkrēti mērķi personām ar invaliditāti, lai novērtētu viņu nabadzības, nodarbinātības un izglītības līmeni.

4.8 Eiropas Komisijas turpmākajām finansējuma programmām, kas aizstās PROGRESS programmu, jāatbalsta tādu apvienību līdzdalība, kuras pārstāv personas ar dažāda veida invaliditāti un specifiskiem traucējumiem. Tas atvieglos ANO Konvencijas īstenošanu.

4.9 EESK aicina attiecīgās ieinteresētās personas, piemēram, arodbiedrības, darba devējus, pakalpojumu sniedzējus, sociālās ekonomikas dalībniekus un personu ar invaliditāti organizācijas, ievērojot savas pilnvaras un lomu, aktīvi iesaistīties Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā piemērošanā.

4.10 EESK uzskata, ka sociālās ekonomikas dalībniekiem ir būtiska nozīme nelabvēlīgākā situācijā esošo personu dzīves apstākļu un iespēju uzlabošanā, palīdzot tām gūt piekļuvi darbam, precēm un pakalpojumiem.

4.11 EESK aicina arodbiedrības un darba devējus sarunās par darba kopīgumu slēgšanu iekļaut ar invaliditāti saistītas klauzulas, lai sekmētu iekļaujošus darba tirgus un Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā īstenošanu. Dalībvalstīm būtu jāpieņem specifiski finansiāli pasākumi šo sarunu atbalstam.

4.12 EESK uzskata, ka Eiropas stratēģijai invaliditātes jomā jāveicina sadarbība starp personu ar invaliditāti valstu līmeņa organizācijām un valstu ekonomikas un sociālo lietu padomēm, lai tādējādi izplatītu informāciju par minēto stratēģiju visā valstī.

4.13 EESK aicina visās stratēģijas jomās ņemt vērā to personu vajadzības, kurām nepieciešams intensīvs atbalsts un kurām ir psihosociāla invaliditāte.

5. Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā pārskatīšana 2015. gadā un jaunā sistēma pēc 2020. gada

5.1 EESK atbalsta rūpīgu stratēģijas pārskatīšanu un tālejoša pasākumu saraksta izstrādi laika posmam pēc 2015. gada, lai cīnītos ar diskrimināciju un nodrošinātu vienlīdzību Eiropas Savienībā.

5.2 EESK atbalsta šobrīd spēkā esošo ES tiesību aktu pārskatīšanu un ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām principu sistemātisku iekļaušanu jaunajos ES tiesību aktos un politikas dokumentos.

5.3 EESK atbalsta visaptverošu stratēģijas pārskatīšanu 2013. gadā, lai nodrošinātu saskaņotību ar ANO konvencijas noteikumiem, kā arī iekļautu stratēģijā tādas jomas kā, piemēram, tiesības uz dzīvību un tiesības uz vienlīdzību likuma priekšā.

5.4 EESK uzskata, ka stratēģijas galvenie mērķi ir vienlīdzība attiecībā uz nodarbinātību, izglītību, pārvietošanās brīvību un citām dzīves jomām, kas ir būtiskas personām ar invaliditāti.

5.5 EESK atkārto, ka ar Komiteju ir jāapspriežas pirms ES īstenošanas ziņojuma iesniegšanas ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejā.

5.6 EESK norāda, ka politikas izstrādē un pienācīgā stratēģijas novērtēšanā liela nozīme ir saskaņotiem datiem, un aicina ES līmenī izstrādāt ar invaliditāti saistītus rādītājus.

Pirmie priekšlikumi jaunam stratēģijas pasākumu sarakstam laika posmā pēc 2015. gada

5.7 EESK rūpīgi uzraudzīs Eiropas Pieejamības akta īstenošanu dalībvalstīs pēc tam, kad Eiropas Parlaments un ES Padome būs pieņēmušas Eiropas Komisijas priekšlikumu tiesību aktam un tas būs kļuvis par saistošu tiesību aktu. EESK aicina izstrādāt konkrētu plānu, lai padarītu visas ES iestādes (infrastruktūru, darbā pieņemšanas procedūras, sanāksmes, tīmekļa vietnes un informāciju) pieejamas personām ar invaliditāti.

5.8 EESK uzsver, ka ir svarīgi grozīt ar invaliditātes jautājumiem saistītos pantus Eiropas Komisijas priekšlikumā direktīvai par diskriminācijas izskaušanu, lai panāktu atbilstību ANO Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām, un aicina dalībvalstis konsekventi pieņemt stingrus ES tiesību aktus, ar ko personu ar invaliditāti tiesību aizsardzība tiktu attiecināta arī uz citām jomām, ne tikai uz nodarbinātību.

5.9 EESK uzskata, ka jaunajā stratēģijas pasākumu sarakstā laika posmam pēc 2015. gada jāiekļauj pasākumi, kuros ņemta vērā īpašā situācija, kādā atrodas personas ar psihosociālu invaliditāti, sievietes un meitenes, bērni un vecāki cilvēki ar invaliditāti, kā arī personas, kurām nepieciešama intensīvs atbalsts.

5.10 EESK uzsver: ir jānodrošina, lai personas ar invaliditāti spētu pilnībā izmantot pārvietošanās brīvību. EESK atbalsta Eiropas mobilitātes kartes ieviešanu, kuras pamatā būtu ar invaliditāti saistītu pabalstu savstarpēja atzīšana visās ES dalībvalstīs, kas ļautu personām ar invaliditāti brīvi pārvietoties visā ES teritorijā, baudot tādas pašas tiesības kādas ir pārējiem ES iedzīvotājiem. Sekojot invalīdu stāvvietu izmantošanas kartes piemēram, mobilitātes kartei būtu jānodrošina arī dažādās priekšrocības, ko piedāvā daudzas privātas un valsts iestādes, piemēram, piekļuve sabiedriskajam transportam, muzejiem u.c. EESK sagaida konkrētus priekšlikumus to šķēršļu novēršanai, kas traucē pārnest invaliditātes pabalstus un konkrētus atbalsta pakalpojumus, piemēram, sociālo pabalstu un palīgtechnoloģijas.

5.11 EESK ierosina izveidot novērošanas centru invaliditātes jautājumos, kas analizētu situāciju, kādā Eiropas Savienībā atrodas personas ar invaliditāti, apmainītos ar informāciju par paraugpraksi un atbalstītu politikas attīstību.

5.12 EESK aicina izveidot juridiski saistošu Eiropas kvalitātes sistēmu, lai dalībvalstīs attīstītu un īstenotu dzīvesvietai tuvākas aprūpes sniegšanu.

5.13 EESK aicina nodrošināt iekļaujošu vispārējās izglītības sistēmu. Komiteja ierosina pamatskolās mācīt zīmju valodu un pieņemt darbā skolotājus, kuri ir kvalificēti izmantot Braila rakstu un citas skolēniem ar invaliditāti piemērotas mācību atbalsta metodes.

5.14 EESK aicina izveidot kopēju Eiropas invaliditātes novērtējuma sistēmu, kuras pamatā būtu uz cilvēktiesībām balstīta pieeja ⁽¹⁹⁾.

5.15 EESK ierosina sekmēt vienlīdzīgas tiesībspējas atzīšanu personām ar invaliditāti. Eiropas Kopienų Tiesai un valstu

tiesām ir jābūt pieejamām un jāīsteno visi atbilstošie pasākumi, lai novērstu diskrimināciju.

5.16 EESK atgādina, ka ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām balsstiesības ir atzītas par neatņemamām cilvēktiesībām, kas attiecas uz visām personām ar invaliditāti. Komiteja atgādina visām attiecīgajām iestādēm, ka personas tiesības vēlēties un tikt ievēlētai nosaka vienīgi tās atbilstība vecuma un pilsonības prasībām. EESK stingri un viennozīmīgi noraida ierosmi ar tiesas nolēmumu vai citiem līdzekļiem ierobežot balsstiesības vai kandidēšanu vēlēšanās, pamatojoties uz personas invaliditāti. EESK aicina ES iestādes un dalībvalstis atcelt diskriminējošus likumus par aizbildniecību, lai ļautu visām personām ar invaliditāti īstenot savas politiskās tiesības tādā pašā mērā kā pārējiem iedzīvotājiem. Komiteja norāda, ka pienācīgu pasākumu veikšana attiecībā uz balsošanas kārtību, balsošanas iespējām un balsošanas materiāliem ir obligāti nepieciešama, lai garantētu tiesības piedalīties valsts un Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

5.17 EESK aicina pierādīt esošo politikas instrumentu efektivitāti personu ar invaliditāti stāvokļa uzlabošanā. Šai nolūkā Komiteja ierosina finansēt ES projektus, izpēti un pētniecības darbu.

Briselē, 2011. gada 21. septembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON

⁽¹⁹⁾ Kopēja Eiropas invaliditātes novērtējuma sistēma, kas balstīta uz tiesībām, kuras noteiktas ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām, un pārstrādātu Starptautisko klasifikāciju par funkcionālītāti, invaliditāti un veselību (ICF).